

**AKADEMIA MUZYCZNA
im. Karola Szymanowskiego
w Katowicach**

Wydział Wokalno – Instrumentalny
Dyscyplina artystyczna: instrumentalistyka
MICHAŁ DUŻNIAK

Streszczenie pracy doktorskiej

**Retoryka jako zagadnienie wykonawcze w niemieckiej
literaturze organowej II połowy XIX wieku.
Studium wybranych, wielkich form instrumentalnych
inspirowanych psalmami**

Niniejsza dysertacja obejmuje tematykę wielkich form organowych inspirowanych psalmami i pochodzących z II połowy XIX wieku. Dodatkowym zawężeniem obszaru badań jest ukierunkowanie w stronę romantyzmu niemieckiego. Retoryka muzyczna, obecna w dziełach barokowych, ma silne znaczenie również w romantyzmie. Choć straciła ona swoje pierwotne znaczenie, to rozumiana jako sztuka wypowiedzi, istnieje w każdej epoce. W pracy podjęto badania nad utworami: Adolfa Gustava Merkla (VI Sonata e-moll *Aus tiefer Noth schrei ich zu Dir* op. 137), Juliusa Reubkego (Sonata c-moll *Psalm 94*) i Maxa Regera (Fantazja chorałowa *Straf mich nicht in deinem Zorn* op. 40/2). Wybór utworów miał na celu ukazanie zróżnicowanego podejścia do kwestii retoryki w obrębie: formy dzieła, harmonii, motywiki, wykorzystania treści pozamuzycznej, wykorzystania figur retorycznych.

Autor wykazuje rolę retoryki w odniesieniu do dzieł o cechach muzyki absolutnej – G. A. Merkel *Sonata e-moll „Aus tiefer Noth” op. 137* (psalm 130 i 45), na polu muzyki programowej – J. Reubke *Sonata c-moll Psalm 94*, oraz w odniesieniu do utworu inspirowanego zarówno treścią pozamuzyczną dzieła jak i melodią chorałową – M. Reger *Fantazja chorałowa „Straf mich nicht” op. 40/2* (psalm 6). W przypadku utworów Merkla i Regera treść muzyczną dodatkowo łączy melodia chorału. W pracy przedstawiono: rolę retoryki jako sztuki muzycznej wypowiedzi, retorykę wspierającą programowość, retorykę jako sztukę posługiwania się słowem w muzyce czy wykorzystywanie figur retorycznych.

Księga Psalmów w niniejszej pracy stanowi zawężenie obszaru badań. Teksty psalmów są punktem wyjścia w procesie analizy i samego wykonania. Dzięki kompozytorowi rola słowa w tekście jest tym wyraźniejsza, im wymowniej jest wsparta za pomocą dźwięków. Autor krótko kreśli rys historyczny, mówiący o retoryce muzycznej ze szczególnym uwzględnieniem epoki baroku, jako najbardziej reprezentatywnej dla powyższej problematyki. Barokowe osiągnięcia w tym zakresie zostały w utworach romantycznych potraktowane w inny sposób. Autor zwraca uwagę na to, iż treść pozamuzyczna czy pojedyncze słowo mogą być związane z wybraną figurą retoryczną. Tak też w romantycznych dziełach to retoryka akcentuje pozamuzyczny program, ponieważ ugruntowuje wypowiedź muzyczną.

Sonata Merkla opiera się na trzyczęściowej formie z pozamuzycznym, teologicznym wsparciem. Dzieło jest inspirowane pieśniami protestanckimi *Aus tiefer Noth schrei ich zu Dir* oraz *Wie schön leuchtet uns der Morgenstern*. Interesująco przedstawia się kształt formalny dzieła składający się z trzech części. Odzwierciedlają one utrapienia cierpiącej duszy (część I), nadzieję (część II) aż po radosną pieśń Pomazańca Bożego (część III). Głębia i otchłań kreślą wypowiedź muzyczną w pierwszej części. Retoryka zawiera się tutaj w motywach pełnych płaczu i lamentu. Natomiast motoryczna fuga w trzeciej części wprowadza gradację radości aż do ostatecznej ekspansji. W dziele Juliusa Reubkego to retoryka jest znacznym wsparciem dla założeń programowych. Symbolika strącenia szatana do piekieł oraz okrzyki zilustrowane przy pomocy akordów ukazują stan człowieka wołającego o sprawiedliwość. W tym utworze kompozytor swobodnie potraktował treść pozamuzyczną. Z kolei w utworze Maxa Regera treść pozamuzyczna jest przyporządkowana do poszczególnych odcinków. Cechą charakterystyczną regerowskiej wypowiedzi jest kontrastowość w obrębie

harmonii, faktury czy dynamiki. Tu retoryka wspomaga znaczenie poszczególnych słów czy nawet zdań.

Nagranie na potrzeby pracy zostało zrealizowane na organach Paula Berschdorfa z 1925 roku. Organy te znajdują się w Bazylice Św. Ludwika Króla i Wniebowzięcia NMP w Katowicach – Panewnikach. Instrument Berschdorfa posiada romantyczną estetykę brzmienia i koresponduje ze stylistyką prezentowanych utworów. Doświadczenia podczas sesji nagraniowej ukazują jak trudnym i złożonym problemem jest proces wykonawczy. Wykonawca podlega takim czynnikom jak: treść muzyczna i pozamuzyczna, brzmienie instrumentu i jego sprawność oraz czynniki indywidualne (osobowość). Tak też żywa reakcja instrumentu na warunki atmosferyczne powoduje, że istnieje konieczność błyskawicznego dostosowania się wykonawcy do aktualnie zastanej „natury” organów.

Retoryka muzyczna ukryta w tekście nutowym podpowiada, że niekiedy ociążałe fragmenty trzeba wykonywać precyzyjnym ruchem dłoni i stóp. Rozumienie swobody wypowiedzi jest istotne zwłaszcza w recytatywach (Merkel, Reubke). Westchnienia będą zagrane z ekspresją, okrzyki z gwałtownością, mroczne fragmenty bez zbędnego ruchu. Duże znaczenie w interpretacji ma kolorystyczne potraktowanie organów czyli myślenie barwowe. Skojarzenia mogą być następujące: mroczny klimat wypowiedzi podmiotu lirycznego można wspomóc ciemnymi rejestrami, fragmenty inspirowane nadzieją, klarownością można wyostrzyć dzięki odpowiednim głosom.

Tak jak dzieła barokowe Bacha czy Händla, tak też utwory mistrzów epoki romantyzmu są przepełnione retoryką. Zawiera się ona we wszystkich elementach dzieła muzycznego. Są to: motywika, napięcie harmoniczne, zmiany agogiczne w powiązaniu z tempem *rubato*, artykulacja, frazowanie czy wreszcie cała forma dzieła. Ostateczny kształt dzieła jest określony w procesie interpretacji. Będzie ją budować również indywidualny sposób wyrażania się wykonawcy czy jego osobowość. Ta jednak musi uwzględniać uwarunkowania techniczne instrumentu. Trudnością dla wykonawcy w tak dużych organach jest uzyskanie spójności wertykalnej. Oznacza to, że traktura pneumatyczna może sprawiać trudności w postaci nierówno odzywających się głosów. Ten szereg czynników potwierdza tezę, że muzyka jest naprawdę żywa. Zaś rozumiana jako wypowiedź retoryczna staje się prawdziwą mową dźwięków i akcentuje poszczególne ogniwa podobnie jak w wypowiedzi ustnej.

Michał Dziński

Dziedzina: sztuki muzyczne

Dyscyplina: instrumentalistyka

Zlecniodawca recenzji

Akademia Muzyczna im. K. Szymanowskiego w Katowicach, Wydział Wokalno-Instrumentalny, pismo z dnia 08.05.2017, zlecenie przyjęte na podstawie ustawy z dnia 14.03.2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Tekst jednolity Dz.U.2014, poz. 1852 z późn. zm.).

Dotyczy

Uchwały Rady Wydziału Wokalno-Instrumentalnego z dnia 18.02.2016 r. w sprawie wszczęcia przewodu doktorskiego mgr Michała Duźniaka i wyznaczenia promotora, oraz uchwały z dnia 19.01.2017 dotyczącej wyznaczenia recenzentów przewodu. W świetle ustawy z dnia 14.03.2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Tekst jednolity Dz.U.2014, poz. 1852 z późniejszymi zmianami, art.6 ust.1, 3) Rada Wydziału posiadała uprawnienia do prowadzenia przewodu doktorskiego na stopień doktora w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka. Lista uprawnionych członków Rady wynosi 49 osób. Na posiedzeniu w dniu 18.02.2016 było obecnych 32 uprawnionych członków rady. Oddano 32 głosów ważnych: 32 za wszczęciem przewodu, głosów wstrzymujących się i przeciwnych nie było. Na posiedzeniu w dniu 19.01.2017 liczba uprawnionych członków Rady wyniosła 52 osoby. Obecnych było 32 uprawnionych członków Rady. Oddano 32 głosy ważne: 32 za wyznaczeniem proponowanych recenzentów, głosów wstrzymujących się i przeciwnych nie było. Quorum głosujących w chwili podejmowania uchwały zostało zachowane. Do nadesłanego mi przez Dziekana rady pisma z dnia 08.05.2017 została dołączona dokumentacja złożona przez doktoranta wraz z pracą doktorską zatytułowaną: „Retoryka jako zagadnienie wykonawcze w niemieckiej literaturze organowej II połowy XIX wieku. Studium wybranych wielkich form instrumentalnych inspirowanych psalmami”, oraz opis czynności przewodowych. Dołączone zostały również:

- imienny wykaz osób stanowiących minimum kadrowe Wydziału Wokalno-Instrumentalnego Akademii Muzycznej im. K. Szymanowskiego w Katowicach w zakresie uprawnień do nadawania stopni: doktora i doktora habilitowanego sztuki muzycznej
- teksty uchwał z posiedzeń Rady Wydziału, w dniach 18.02.2016 i 19.01.2017 wraz z listami obecności i protokołami komisji skrutacyjnych, oraz wyciągami z protokołów posiedzeń.

Podstawowe dane o kandydacie.

1. Pan mgr Michał Duźniak urodził się 14 września 1988 roku w Wodzisławiu Śląskim. Uzyskał kolejne dyplomy: licencjata studiów stacjonarnych I stopnia i magistra studiów stacjonarnych II stopnia, w klasie organów prof. Juliana Gembalskiego, w Akademii Muzycznej

im.K.Szymanowski w Katowicach. Od roku 2013 został słuchaczem studium doktoranckiego pod opieką artystyczną naukową tego samego profesora. Uczestniczył w wielu kursach interpretacji w kraju i za granicą (Niemcy, Czechy, Włochy) prowadzonych m.in. przez tak wybitnych pedagogów jak B.K.Bryndorf, W.Seifen i J.Tuma). Działalność koncertowa obejmuje ok. 37 koncertów w okresie od sierpnia 2013 r. do grudnia 2015 r. o zróżnicowanym charakterze (solowe, solowo-kameralne, edukacyjne). Większość z nich miała miejsce na szeroko pojętym obszarze Śląska, a także w Czechach i Francji. W dokumentacji znajdujemy szczegółowy opis 34 koncertów. Załączony wykaz repertuaru koncertowego wskazuje wyraźnie na zainteresowania doktoranta – dominują w nim utwory J.S.Bacha oraz twórczość romantyków niemieckich ze szczególnym uwzględnieniem Maxa Regera. W sierpniu 2015 uzyskał Grand Prix podczas konkursu w ramach koncertu w Serrepetrona (Włochy). Pracował od września 2012 roku kolejno w: Diecezjalnej Szkole Organistowskiej II ST. W Bielsku-Białej, Studium Organistowskim przy Kurii Metropolitalnej w Katowicach, Towarzystwie Przyjaciół PSM I i II ST. Im.K.i A.Szafranków w Rybniku, oraz od września 2014 roku w Diecezjalnej Szkole Organistowskiej i Diecezjalnym Studium Muzyki Kościelnej w Bielsku-Białej. Jest nauczycielem gry na organach, praktyki liturgicznej, improwizacji organowej, zespołów kameralnych, literatury organowej i organoznawstwa

Ocena pracy doktorskiej

Praca doktorska p.mgr Michała Duźniaka pod tytułem: „Retoryka jako zagadnienie wykonawcze w niemieckiej literaturze organowej II połowy XIX wieku. Studium wybranych, wielkich form instrumentalnych inspirowanych psalmami” składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na płycie CD oraz opisu, stanowiących łącznie pracę pod wspomnianym tytułem. Dzieło artystyczne składa się z nast. utworów: Gustav Adolf Merkel – VI Sonata e-moll „Aus tiefer Noth chrei ich zu Dir” op.137, Julius Reubke – Sonata c-moll „psalm 94”, Max Reger – Fantazja chorałowa „Straf mich nich In Deinem Zorn’ op. 40/2. Część opisowa składa się z wstępu oraz trzech rozdziałów. Pierwszy z nich zwraca się w stronę zawartości i wypowiedzi tekstów psalmów, a następnie funkcji retoryki w muzyce w jej historycznym rozwoju. Dwa następne rozdziały można potraktować jako część analityczną, a następnie wykład artysty-wykonawcy, świadomego odniesień do sformułowanego uprzednio przez siebie opisu. Zakończenie pracy stanowi niezbędna w takich przypadkach bibliografia wraz z wykazem przykładów oraz informacją o wydaniach nutowych z których korzystał autor.

Podejmując ten temat, autor wkroczył niewątpliwie na tereny mało zbadane, zapoczątkując tym samym refleksję na temat znaczenia retoryki w muzyce organowej omawianego okresu, co być może znajdzie kontynuację w kolejnych rozprawach na ten temat. Nie mogę się powstrzymać od zadania pytania, a właściwie dwóch pytań: na ile świadomość kompozytora uczestniczyła w obecności retoryki w twórczym procesie powstawania dzieła, oraz – na ile znajomość istnienia tejże retoryki może mieć wpływ na ukształtowanie interpretacji grającego. Zaryzykuję twierdzenie, że wiele z porywających nas swoją wypowiedzią kreacji muzycznych mogło się obywać bez cienia znajomości tejże retoryki, choć dla słuchających i znających jej reguły stała się ona czytelna. Czytając rozprawę p.Duźniaka i słuchając jego gry ani na moment nie zapomniałem, że jest ona dziełem organisty, wirtuoza, znakomicie ukształtowanego podczas studiów, który potrafi dać odpowiedź na dwa wcześniej wymienione pytania. Odpowiedź na nie nie byłaby możliwa bez wcześniejszej podbudowy, jaką w rozprawie stanowią początkowe rozdziały dotyczące funkcji słowa w tekstach psalmów, oraz nawiązania do ogromnej roli retoryki w muzyce wcześniejszych okresów. Po tych rozdziałach autor przechodzi do bardziej

szczegółowej analizy elementów retorycznych w trzech wielkich utworach: Merkła, Reubkego i Regera. Z każdego z nich pojawiają się w dużych ilościach odpowiednie przykłady służące udowodnieniu postawionej tezy, w połączeniu z daleko idącą analizą formalną utworów. Nie brakuje podania tekstów psalmów, a także, w przypadku Merkła i Reubkego, krótkiego opisu życia i twórczości tych kompozytorów. W przypadku Regera autor przechodzi bardziej bezpośrednio do analizy jego fantazji chorałowej. Ta część pracy jest fundamentem teoretycznym do dalszych rozważań, w których pióro muzyka-organisty, a do tego znawcy instrumentu, zyskuje znaczną przewagę. Opis interpretacji rozpoczyna słusznie podanie dyspozycji organów P.Berschdorfa w Katowicach-Panewnikach. Osoby znające ten instrument (do których skromnie się zaliczam) wiedzą jak wiele możliwości daje on grającemu, ale także, na jakie trudności można natrafić koncertując tam czy też nagrywając. Również w trakcie nagrania dochodziło do rozmaitych „usterek” (w określeniu wykonawcy), jednak zgadzam się z twierdzeniem, że są one częścią „natury” instrumentu, nie mającą zasadniczego wpływu na całość przekazu. W przypadku wszystkich trzech utworów wykonawca podał nam szczegółowy opis wyjściowych rejestracji we wszystkich istotnych fragmentach tych dzieł. Także i dla mnie jest założeniem słusznym, że mają one decydujący wpływ na ukształtowanie wyrazowości, klimatu i emocji będących najważniejszymi składnikami muzyki romantycznej. Dotyczy to również wielokrotnie zawartych w utworach momentów retorycznych. Określenia innych elementów wykonania znajdujemy w końcowej części pracy, gdzie mowa jest o zastosowaniu agogiki i rubata oraz odpowiedniej artykulacji i frazowania. Uwagi te często odnoszą się do gry na konkretnym instrumencie tj. w tym przypadku organów Berschdorfa w Katowicach-Panewnikach. Powraca tu jeszcze raz rola rejestracji, jako tego elementu który w najistotniejszy sposób wpływa na nadanie odpowiedniego charakteru poszczególnym fragmentom. Na ile teza autora, że retoryka jest integralną częścią programowości – możemy spróbować znaleźć odpowiedź słuchając kreacji wykonawczych zarejestrowanych na nagraniu.

Na miejsce nagrania p. Michał Dużniak wybrał organy P.Berschdorfa w bazylice św.Łudwika Króla i WNMP w Katowicach-Panewnikach - wybór ten okazał się być bardzo dobrym dla realizacji brzmieniowej wszystkich nagranych utworów. VI Sonata e-moll op.137 Gustava Adolfa Merkła jest utworem niezwykle rzadko wykonywanym. Także fantazja chorałowa „Straf mich nich in Deinem Zorn” op.40/2 Maxa Regera nieczęsto pojawia się w programach koncertów, być może z uwagi na znaczne trudności techniczne. Natomiast, nie ma chyba organisty grającego muzykę romantyczną który nie chciałby się zmierzyć z Sonata c-moll Juliusa Reubke, jednym z największych arcydzieł muzyki organowej tego okresu. Na początku chciałbym stwierdzić, że p.Dużniak zaprezentował znakomity poziom techniczny wykonania. Żaden z rozlicznych trudnych fragmentów w tych dziełach nie zdradzał „taryfy ulgowej”, skłonnością do zaniżania tempa, które można by było później tłumaczyć dostosowywaniem się do akustyki wnętrza. Tu chciałbym podkreślić kolejny walor jego gry, jakim jest świetne operowanie czasem i przestrzenią. Słyszalne jest pewne rozwibrowanie brzmienia, spowodowane także nakładaniem się większej ilości głosów 8-stopowych, ale w moim odczuciu podkreśla to jeszcze bardziej specyficzną aurę dźwiękową tej muzyki. Bardzo umiejętnie i w piękny sposób zarysowana została różnica między dynamiką i barwą nieco jeszcze klasycznej sonaty Merkła, a swobodą i nieograniczoną fantazją utworów Reubkego i Regera. Na samym początku sonaty J.Reubke istnieje problem utrzymania tempa Grave aż do kolejnego larghetto – część wykonawców wraz ze zmianą dynamiki dokonuje przyspieszenia tempa, myślę, że swoboda romantycznej interpretacji dopuszcza takie rozwiązanie. W kolejnym fragmencie (Larghetto) odniosłem wrażenie zbyt mocnej rejestracji głosów granych w lewej ręce. Również we fragmentach w

fragmencie „weniger stark und ruhiger” pomimo wyłączenia Puzonu 16 i połączenia I/P głos pedałowcy brzmi nieco zbyt donośnie. W środkowym fragmencie Adagio opowiedziałbym się za zrezygnowaniem z Puzonu 16 w głosie pedału na rzecz Fagotu 16 z Man.I, jednak rozwiązanie to spowodowało by pewne komplikacje z realizacją głosów manuałowych. Różnice w podejściu do rejestracji utworów romantycznych zdarzają się bardzo często, ale to bogactwo świadczy raczej na korzyść wykonywanej muzyki. Chciałbym jeszcze wspomnieć o wyjątkowo pięknie zagranym wprowadzeniu do Andante sostenuto w utworze Regeera. I wreszcie - warta podkreślenia jest architektura wyrazowo-brzmieniowa na przestrzeni całego nagrania, od Merkla do Regeera, która nadaje mu cechy koncertowego recitalu.

Konkluzja

Pan mgr Michał Dużniak wykazał w swojej pracy doktorskiej, że jest w pełni ukształtowanym artystą-wykonawcą w swojej grze i kształcie interpretacji. Część opisowa potwierdza jego zdolności do wnikliwej analizy interesujących go tematów oraz znajomości materiałów źródłowych, co w sumie stanowi solidną podbudowę dla jego sztuki wykonawczej. Bez najmniejszej wątpliwości stwierdzam, że praca ta posiada znaczny wkład w rozwój prezentowanej przez niego dyscypliny, a umiejętności i wiedza sprawiają, że jest osobą w pełni spełniającą wymagania art.13 ust.1 z dnia 14.03.2003 roku.

Pracę doktorską pana mgr Michała Dużniaka przyjmuję.

Prof. Józef Serafin

dr hab. Jan Bokszczanin, prof. UMFC

Legionowo, 20.06.2017r.

dyscyplina artystyczna: instrumentalistyka

Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina

Wydział Instrumentalno-Pedagogiczny w Białymstoku

Recenzja pracy doktorskiej mgr. Michała Duźniaka

„Retoryka jako zagadnienie wykonawcze w niemieckiej literaturze organowej II połowy XIX wieku. Studium wybranych, wielkich form instrumentalnych inspirowanych psalmami”

**sporządzona na zlecenie Rady Wydziału Instrumentalnego
Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach**

**w związku z przewodem na stopień doktora sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej
instrumentalistyka, specjalność – gra na organach**

wszczętym uchwałą z dn.

na podstawie art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, tekst jednolity (Dz.U.2014 poz. 1852 z późn. zm.) oraz §1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 30 października 2015r. w sprawie szczegółowego trybu przeprowadzania czynności w przewodach doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora, (Dz. U. 2015, poz. 1842 z późn. zm.)

W świetle w/wym. ustawy Rada Wydziału, o której mowa, podjęła prawomocną uchwałę o wszczęciu przewodu na stopień doktora w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka, specjalność – gra na organach, dla mgr. Michała Duźniaka. Do nadesłanego mi przez Dziekana Wydziału Instrumentalnego pisma informującego o wyznaczeniu mnie recenzentem w/wym. pracy doktorskiej została dołączona następująca dokumentacja:

1. Wyciąg z protokołu posiedzenia Rady Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej w Katowicach wraz z uchwałą informującą o wszczęciu przewodu doktorskiego mgr. Michała Duźniaka i powołaniu promotora

2. Wyciąg z protokołu z posiedzenia w/wym. Rady wraz z uchwałą informującą o wyznaczeniu recenzentów w w/wym. przewodzie
3. Listy członków Rady Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej w Katowicach z podpisami osób obecnych oraz listy osób zaliczonych do minimum kadrowego w odpowiedniej dziedzinie i dyscyplinie – dokumenty datowane odpowiednio do podejmowanych uchwał Rady
4. Dokumentacja przewodowa i praca doktorska mgr. Michała Duźniaka.
5. Recenzja promotorska Pana prof. dr hab. Juliana Gembalskiego

Podstawowe dane o Kandydacie.

Pan Michał Duźniak aktywnie udziela się na polu artystyczno-naukowym. Występował na takich prestiżowych festiwalach jak: Festiwal w Filharmonii Śląskiej w Katowicach, Muzyka Organowa w Katedrze w Katowicach, Fide et amore w Żorach, Wieczory Organowe u Opatrzności Bożej we Wrocławiu czy Festiwal Młodych Organistów i Wokalistów w Bydgoszczy. Jest laureatem konkursu organowego w Serrapetrona (Włochy), gdzie wystąpił podczas koncertu. Jego repertuar obejmuje utwory wszystkich epok i prezentuje znaczne zróżnicowanie w zakresie stylistyki i stopnia trudności. Do najważniejszych utworów można zaliczyć wielkie dzieła Maxa Regera. W swoim dorobku posiada między innymi polskie prawykonanie utworu Vigilia Wolfganga Rihma. Pan Michał Duźniak współpracuje także jako kameralista m. in. ze Stanisławem Dudą (baryton) oraz Piotrem Nowakiem (trąbka).

Pan Michał Duźniak jako prelegent wystąpił z kilkoma wykładami, które ukazują ciekawą tematykę np.: „Aspekty użytkowe renesansowego instrumentu włoskiego” (Serrapetrona, Włochy), „Problematyka wykonawcza w utworach organowych Maxa Regera” (UMCF Filia Białystok), „Sztuka rejestracji na podstawie wybranych instrumentów z epoki baroku, romantyzmu i XX-XXI w” (Bielsko-Biała). Jest autorem kilku artykułów naukowych z zakresu organologii jak również z zakresu wpływu konstrukcji organów na wykonawstwo. Można do nich zaliczyć: „Z działalności firmy Berschdorf na terenie archidiecezji katowickiej” oraz „Problemy interpretacji muzyki organowej na organach Dominika Biernackiego, na przykładzie instrumentu kościoła Matki Boskiej Bolesnej w Rybniku”. Jego artykuły ukazały się m in. w takich wydaniach jak: Organy na Śląsku V oraz Śląskie Organy IV.

Oprócz działalności artystycznej i naukowej pan Michał Duźniak pracuje jako nauczyciel gry na organach i improwizacji w Diecezjalnej Szkole Muzycznej – Szkole Muzycznej II stopnia w Bielsku-Białej.

Ocena dorobku artystycznego

Na dorobek artystyczny składają się: repertuar i ilość jego wykonań na koncertach o zasięgu odpowiednim do skutecznego utrwalenia przekazywanych wartości artystycznych w świadomości odbiorcy. Repertuar Doktoranta obejmuje szeroki wachlarz utworów solowych

i kameralnych z epok: od wczesnego baroku do współczesności. Wykonywane utwory solowe należą do poważnego repertuaru koncertującego organisty.

Szczególne miejsce w aktywności koncertowej Doktoranta zajmuje twórczość kompozytorów niemieckich okresu Romantyzmu.

Aktywność koncertowa obejmuje występy solowe i kameralne na wielu festiwalach odbywających się w Polsce oraz za granicą w skromniejszym wymiarze.

Obserwowałem dalsze postępy Doktoranta, zapraszając Go na sesję naukową do Białegostoku w grudniu 2015 roku, gdzie wystąpił z koncertem, prowadził konsultacje dla studentów jak również wygłosił wykład. Doktorant ponownie wygłosił wykład podczas sesji naukowej w Białymstoku w maju 2017 r., który traktował o znaczeniu treści pozamuzycznej w fantazjach chorałowych Maxa Regera. Pogłębiona analiza problematyki wykonawczej w jego prelekcjach wpływa na świadomą i intelektualną interpretację. Przebieg rozwoju artystycznego i kariery koncertowej Doktoranta oceniam bardzo pozytywnie.

Niniejszym oświadczam, że dorobek Doktoranta przyjmuję.

Ocena pracy

Wiek XIX w historii niemieckiej muzyki organowej to okres bardzo bogaty w twórczość wybitnych kompozytorów. Niewątpliwie wybór dzieł opisywanych w pracy, a także nagranych na płycie CD ukazuje różnorodność stylu kompozytorskiego: Juliusa Reubkego, Adolfa Gustava Merkla oraz Maxa Regera.

Tezą pracy doktorskiej jest wpływ retoryki muzycznej na wykonawstwo muzyki organowej. Retoryka muzyczna wpływa na każdy element dzieła muzycznego, a w przypadku organów obejmuje także dobór rejestrów. Interpretacja dzieła polega więc na indywidualnym sposobie odczytania aspektów retorycznych, zawartych w kompozycji, zgodnie z wypowiedzią zaplanowaną przez wykonawcę. Zarówno temat pracy jak i teza wydają się być bardzo czytelne, a wybór dzieł przedstawionych w pracy ukazuje dużą różnorodność stylistyczną kompozytorów działających w epoce „symfonizmu niemieckiego”.

Zgodnie z wymogami formalnymi rozprawa doktorska zawiera się w formie dzieła artystycznego (nagranie CD) i jego opisu (praca pisemna).

W programie dzieła artystycznego znalazły się następujące nagrane na CD utwory:

- Gustav Adolf Merkel - VI Sonata e-moll, opus 137
- Julius Reubke - Sonata c-moll
- Max Reger - Fantazja chorałowa nt. Straf mich nicht in deinem Zorn, op. 40/2

Nagranie zrealizowano na organach Paula Berschdorfa z 1925 roku znajdujących się w Bazylice św. Ludwika Króla i Wniebowzięcia NMP w Katowicach. Uważam, że wybór instrumentu, został dokonany słusznie, zgodnie ze stylistyką wybranych dzieł, a wartość brzmieniowa organów zasługuje na podziw.

Utworky zarejestrowane przez Doktoranta należą do tzw. klasyki niemieckiej literatury organowej II połowy XIX wieku, a ich wybór trafnie oddaje podjętą w pracy problematykę.

Wysoko oceniam poziom wykonania wszystkich dzieł: Doktorant wykazał się dużą swobodą techniczną i wyobraźnią artysty świadomego istnienia przeciwstawnych prądów kompozytorskich i wykonawczych w omawianym okresie. Jego interpretacje są bardzo swobodne w sferze agogicznej - miejscami na granicy zachowania płynności narracji (zwłaszcza w Sonacie A.G. Merkla), której jednak Artysta nigdy nie przekracza. Być może na tak znaczne zróżnicowanie agogiczne zdecydował się okazjonalnie - na potrzeby niniejszej pracy, dla zilustrowania jej głównej myśli.

Przedstawione tu refleksje nie zmieniają jednak mojego przekonania, że zaprezentowane przez Doktoranta nagranie uważam za niezwykle wartościową kreację artystyczną satysfakcjonującą merytorycznie i także dostarczającą recenzentowi wzruszeń jako zwykłemu słuchaczowi.

W pracy pisemnej stanowiącej opis dzieła Autor korzysta z bogatej literatury złożonej w dość znacznej części z pozycji rzadko lub w ogóle niewykorzystywanych w polskiej organistyce. Wyszukanie i zestawienie ich jako materiału stanowiącego podstawę tzw. opisu dzieła artystycznego stanowi duży walor recenzowanego tekstu. Pewien niedosyt może stanowić brak dogłębnego porównania różnych wydań nutowych tychże utworów.

Lektura rozdziału pracy, którego przedmiotem jest interpretacja wykonawcza zarejestrowanych na płycie utworów budzi uznanie dla prezentowanej argumentacji dotyczącej doboru środków wyrazu artystycznego.

Jeżeli praca będzie przeznaczona do publikacji, należy dokonać korekty występujących w niej uchybień w zakresie interpunkcji (podmiotu nie oddzielamy od orzeczenia przecinkiem), prawidłowości użytych przypadków, rodzajników, uporządkowania przypisów i drobnych „literówek”.

Wyrażone powyżej zastrzeżenia nie dyskredytują mojego przekonania o wysokiej wartości pracy doktorskiej mgr. Michała Duźniaka. Dokonania artystyczne stawiają Go w rzędzie szczególnie obiecujących artystów młodego pokolenia polskiego środowiska akademickiego.

Stwierdzam, że praca doktorska p. mgr. Michała Duźniaka dotyka oryginalnego problemu naukowego, który w polskiej literaturze przedmiotu nie został jeszcze dotąd poruszony. Autor wykazał rozległą ogólną wiedzę teoretyczną w reprezentowanej przez Niego dziedzinie oraz umiejętność samodzielnej pracy artystycznej, przez co spełnia wymogi artykułu 13 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z 14.03. 2003r.

Na podstawie powyższej konkluzji wnoszę o podjęcie dalszych kroków postępowania przewidzianego w/w ustawą o uzyskanie stopnia naukowego doktora.

Pracę doktorską p. mgr. Michała Duźniaka przyjmuję.

